

Minnesanteckningar från Smålands skogsvårdsförbunds

Höstmöte på Drettinge gård 18 september, 2008

Dagen bestod av en gårdspresentation följt av 4 exkursionpunkter där det genomgående temat var "Hur ändrar vi skogsskötseln efter de sista årens stormar". Lunch och årsmötesförhandlingar klarades av på Braåsgården varpå vi fick en presentation och rundvandring på Rappes egna golvföretag Rappgo AB.

Vi kände oss alla välkomna till den magnifika mangårdsbyggnaden där vi till en början bjöds på fika och en gårdspresentation.

Adolf-Fredrik Rappe berättade att han med lite god vilja kunde redogöra för historien på gården ända tillbaka till 1300-talet. Men redan 1671 kom Släkten Rappen in på Drettinge gård. Adolf-Fredriks berättelse om sina förfäder på gården var ordentligt fängslande och utförlig. Som på alla gårdar brann det med ojämna mellanrum och mycket av historien har gått förlorad.

Adolf-Fredrik tog över gården efter sin far 1969. Driften fortsatte med stor mängd skogssådd av både tall och gran. Jordbruket moderniserades successivt och idag består företaget av 3 000 ha mark, varav ursprungliga Drettinge gård utgör 1 800 ha. Totalt består gården av 250 ha jordbruksmark som är utspridd inom 2 mils radie. Många stenmurar finns det så maskinerna kan inte vara av önskvärd storlek. Gården hyser 330 nötkreatur varav 190 ungdjur och 66 amkor. Nu har Adolf-Fredrik inlett ett maskinsamarbete med grannar och på så vis sparas en slant.

Adolf-Fredrik Rappe presenterar gården.

Adolf-Fredriks skogsbruksfilosofi är att bruka skogen rationellt och ha en omloppstid på 90 år, dvs avverka 1.1% av arealen per år. Stormarna gick hårt åt gården. Gudrun välte omkull 7 årsavverkningar och Per 2,5.

Exkursionspunkt 1 var en hybridlärkplantering gjord 2003 på ett markberett 5 ha stort hygge. Den förra granskogen var delvis rötangripen. Här kom det fram en massa fakta om lärken. Det bidrog dagens inbjudna specialist professor Göran Örlander mycket till. Följande framkom. Odlingssäkerheten ökar med ökad storlek på lärkplanteringen. Någonstans mellan 1-5 ha går smärtgränsen för när det inte behövs hägn för att stänga ute rådjuren. Hybridlärken är det som är populärast i Sverige. Problemet är att den växer för fort så årsringsbredden blir alldeles för bra och beständigheten i virket minskar med ökad årsringsbredd. Dessutom är det bara kärnan som är att jämställa med tryckimpregnerat virke. Lärken trivs inte på finjordsrik mark. Dessutom är den frostkänslig. Frost och rådjur tar ofta toppen på småplantorna men det

är inget problem enligt Rune Ahlander. Är man på hugget med en sekator är det nästan bara en fördel för då har rötterna en extra säsong på sig att stabilisera plantan då toppskottstillväxtens enorma hastighet annars lätt gör plantan instabil.

På senare tid har sibirisk lärk, *Larix sukaczewii*, blivit populär. Den sibiriska lärken från södra delarna av Uralbergen är den som går bäst i södra Sverige. Den proveniensen heter Ivanof. Då ska man samtidigt veta att ryssland bara är 800 mil brett och där finns en uppsjö av olika lärkprovenienser. Det är ett litet vågspel eftersom det är svårt att kontrollera vad man egentligen får.

Deltagarna imponerades av hybridlärkens tillväxt efter 6 säsonger.

Owe Martinsson har gett ut en bok om sibirisk lärk.

Rappgo betalar 3 600 kr/m³ för lärkplank 75 * 225 och tall kostar bara 2 000 kr.

Europeisk lärk är ljusare och kvistigare än den sibiriska varianten.

Egen reflektion: Satsning på lärk skapar inte fler kubikmetrar. Ungdomstillväxten för en lärk överstiger vida granens på både höjden och bredden. Däremot kulminerar lärken klart tidigare samtidigt som den behöver väsentligt mycket mera ljus. Det innebär att antalet stammar per hektar för lärk är nedåt hälften mot granens för att behålla den höga diametertillväxten. Granen är i sammanhanget extremt förlåtande mot dålig, försenad, skötsel. I ett försök i Siljansfors försökspark i Dalarna där tall, gran och hybridlärk planterades sida vid sida visar på att lärken ska skötas intensivare med kortare omloppstid. Då granen och tallen biologiskt behövde sin första gallring hade lärken redan gallrats två gånger.

Exkursionspunkt 2. Här var det två nygallrade granbestånd där vi sakligt diskuterade stormrisker och hur vi ska gallra för stabilare bestånd. Det yngre på 30 år där man precis förstagallrat och ett äldre bestånd som var 50 år.

På Drettinge slutavverkas ca 6 000 m³ gran årligen och ca 1000 m³ vindfällna varje år. Det är så mycket som 15 %. Relationen på Växjö stift är 200 000 m³ och 10 000 m³ vilket ger 5 %. Som ett generellt tal har det sedan 1920-talet varit ca 10 % som stormfällts. 1950 talets skogar var både lägre och glesare än dagens men Göran hävdar att vi ändå kan kalkylera med 10 % framöver.

Vi röjer för dåligt idag. Efter sista röjningen måste stamantalet vara under 2 500, helst under 2000 för att få ekonomi i förstagallringen. Blandskog anses vara vindstabilare än ensartad

skog. En dansk undersökning visar att granen blåser ner mer i ekblandskog än i monokultur. En tysk undersökning i gran/bok-skog visar på motsatsen. Tänk då på att stormarna inträffar under den avlödade perioden. Roland Gunnarsson berättade att kvalitetsskogsbruk under hans tid inte har lönat sig. Merkostnaden motiveras inte. Under den ekonomiska krisen på 60-talet var tesen att röja stenhårt, nedåt 1 000 stammar/ha. 20 år senare ansågs kvalitén på det framtida timret bli urusel i de hårt röjda bestånden och kvalitetssnacket kom igång på 90-talet. Då var det lätt att få lata skogsägare att anamma kvalitetstänket med många stammar. Det har vi fått äta upp nu på 2000-talet.

Göran Örlander visar Södras reviderade gallringsmallar

Slutsatsen: Vi ska absolut inte gallra någon granskog som är högre än 20-22 meter. Dessutom ska vi gallra ut fler stammar tidigare. Göran Örlander uttryckte det såhär: Om vi efter två gallringar med 30 % uttag vill ha en grov slutavverkning av gran med 800 stammar per hektar får det vara max 1 150 stammar kvar efter förstagallringen och max 1 600 efter sista röjningen. Hur många når ner till det?

Dessutom har Södra reviderat sina gallringsmallar till färre och tidigare gallringar.

Exkursionspunkt 3. På vägen till punkten stannade vi till utmed stora vägen in till Braås och tittade på en frihuggen jätte, en tall på uppskattningsvis 400 år. Den döpte Bengt, Adolf Fredriks skogliga chef, dagen till ära till RAPPETALLEN.

Tall/gran-blandbeståndet som vi stod i för att uppleva utfallet av Drettingemetoden var välgallrat och grovt trots att det var planterat så sent som 1972. Tallarna var förväxande och något risiga då granen de första åren fått kämpa mot frosten. Vid gallringarna på 1990-talet gynnades granarna och idag bestod beståndet av mestadels gran. Fördelen med att ha med sig tall i beståndet är just att man kan få frostskydd till planteringen samt fröfall under fröträden.

Älgen beskylls för väldigt mycket av tallbetet när det i verkligheten är torka, frost, tallskytte och rådjur. En undersökning från SLU visar att om rådjuret äter 1 kg toppskott i knähöjd blåser den älgen på 4 kg foder i brösthöjd.

Exkursionspunkt 4. Här var det ett hägn från 1992 där Bengt har testat olika metoder för att uppnå blandskog på svagt frostlänta marker. Diskussionen på den här platsen handlade om diverse men bland annat följande.

Tallskytte gynnas av små gräsbevuxna hyggen där mycket hänsyn lämnats kvar. Vinden kommer på så vis inte riktigt åt. Svamp mår allmänt bra av värme och fukt. För tallens överlevnad ska man göra större hyggen så vinden kommer åt att torka till ytan.

Anders Strandh

Klimat effekter. I Sverige tål vegetationen högre temperatur men knappast mindre regn, vilket förutspås bli framtiden under vegetationssäsongen. Stormeffekten är svårare att förutspå.

Arne i Vimmerbytrakten har under sin tid tillämpat Drättingemetoden på ca 500 ha föryngring med gott resultat. Gran plus tall ger bättre kvalitet på tallen tack vare skugga och högre luftfuktighet.

Vid föryngringsfasen kan man generalisera och säga att skärm ger 20 %-enheters bättre överlevnad och markberedning ger 20 %-enheters bättre plantöverlevnad.

Dagens sista punkt var studiebesök på **Rappgo AB**. Där började berättelsen med att Adolf Fredriks pappa var ordförande i Smålands skogsvårdsförbund samtidigt som han var i glasindustrin, import av glas till bilindustrin.

Tidigt Kom Adolf Fredrik in på att han ville göra 3-skiktsgolv av trä. Han lät testa och laborera under 6 månader i sina föräldrars hus. Med tre överblivna plankor och några stenciler under armen gjorde han en försäljningsturné under en vecka. Han fick napp på första stället och sålde 200 m³ för 30 kr/m³ men resten av veckan blev trots hårt reklamarbete utan fler beställningar. Adolf Fredrik åkte hem och köpte maskiner för 45 000 kr efter ett lån från föräldrarna samt köpte material för 4 000 kr. Därefter var det bara att producera. Lyckan var överväldigande när första inkomsten på 6 000 kr kom in den 23 dec 1967.

Därefter har verksamheten utvecklats till dagens 30 anställda. Idag är ek populärt. Fura är lite för mjukt. För att färga virket mörkt används värme, termisk behandling, i form av 180-200 grader. Även vita golv är populära. Golvbranschen svänger rejält. Nu är det oljor som gäller samtidigt som lack är på väg ut. Den lack som används ska vara matt i ytan för att likna olja.

Just 3 skiktsgolv, eller fler skikt för den delen, i golven hindrar de hygroskopiska egenskaperna att leva ut.

Under rundvandringen följde vi råvaruflödet genom fabriken. Efter råvaruintaget torkas allt ner till 6-8 % fuktighet samt kvalitetssorteras efter färg och kvist. Bitarna limmas på en 3-skivig korslagd plywood som limmas på en baksida som till 90-95 % är gran. Innan ytbehandlingen hyvlas allt på både under och översidan. I produktionen används 10 olika trädslag plus olika längder. Eken köps från Sverige och Tyskland. Fura kommer från Jämtland.

Kvalitetssortering av uppsågad ek på Rappgo AB.

All råvara köps in som sågad plank. Försäljningen sker till grossister, bygghandel och hustillverkare.

Anders Strandh

De 30 anställda jobbar i enkelskift. 50 % av produktionen exporteras. De stora marknaderna är USA, Japan och Norge.

Sista frågan får bli: Vad kostar dessa exklusiva golv som går slipa om upp till 4 gånger. Svar: 1 000 kr/m².

Vi tackar alla Adolf Fredrik Rappe med medarbetare för den mycket väl genomförda dagen.

En produkt som ökat mycket senaste åren är ekgolv där brännmärken, hål och andra skavanker skapas i produktionen. Allt för att det ska verka gammalt och slitet. Precis som dagens jeans!

Vid pennan

Anders Strandh